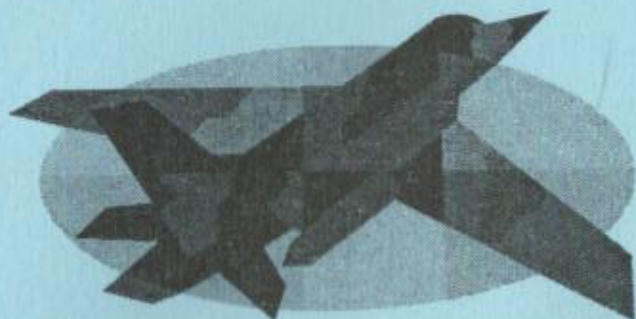

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

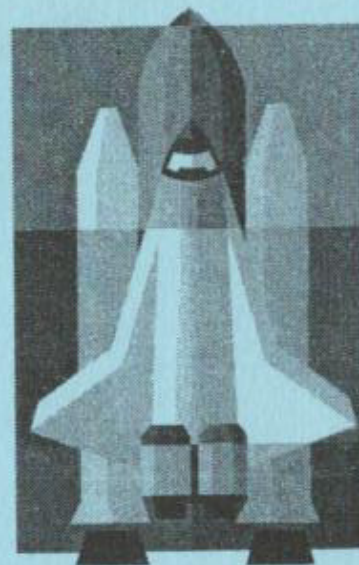

МАТЕРІАЛИ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

19-20 лютого 2008 р.

Київ 2008

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 19-20 лютого 2008 р. / за заг. ред. О.В.Петренка, О.М.Ічанської. – К.: НАУ, 2008. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех.н., проф., проректор з наукової роботи
Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри
авіаційної психології, заступник директора з наукової роботи
Гуманітарного інституту НАУ

Члени оргкомітету:

проф. Л.Ф. Бурлачук
доц. Т.В. Вашека
доц. О.М. Долгова
ст. викл. В.В.Злагодух
доц. О.М. Ічанська
проф. Г.В.Ложкін

проф. О.Р. Малхазов
доц. О.М. Назарук
доц. Л.В. Помиткіна
доц. О.В. Сечейко
проф. В.О. Татенко
доц. С.М. Хоружий

Секретаріат конференції

В.В.Злагодух (голова секретаріату)
Е.І.Кологривова
О.В.Івачевська

*Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного
інституту НАУ (Протокол №4 від 14 лютого 2008 р.)*

© Національний авіаційний
університет, 2008

Тема: Комунікація і координація дій в екіпажі та поза кабіною пілота. Основна мета – формування навичок ефективної професійної комунікації. Методи: форми активного навчання, тренінги.

Тема: Лідерство та співробітництво в команді. Основна мета – оцінка лідерського потенціалу членів команди, формування навичок коректної наполегливості, відпрацювання прийняття рішення в умовах ризику та погроз, формування прагнення організувати спільну роботу так, щоб передбачити і попередити можливість помилок та бути готовим їх виправити. Методи: форми активного навчання, тренінги.

Тема: Культура безпеки авіакомпанії. Основна мета – сформувані вміння при вирішенні конкретних професійних задач обирати пріоритети на користь безпеки, компенсувати негативний вплив організаційних факторів та здійснювати кроки задля удосконалення культури безпеки авіакомпанії. Методи: комбінація форм традиційного та активного навчання.

Екіпаж – основний людський ресурс безпеки польотів, тому необхідно інтегрувати специфічні соціально-психологічні знання і навички в технічні види професійної підготовки, а також ввести критерій CRM в систему оцінки кваліфікації льотного складу.

Наталія Волянюк

д. психол. н., м. Київ

Аналіз підходів до періодизації професійного шляху особистості

Багатоступеневість і багатоплановість процесу професіоналізації суб'єкта діяльності в аспекті його об'єктивного та суб'єктивного змісту відзначають багато авторів. Об'єднуючим дані підходи до дослідження професіоналізації є положення про етапний характер даного процесу. Виділення етапів професіоналізації протягом тривалого періоду професійної біографії людини здійснюється за різними критеріями. Одним з підходів є території періодизації розвитку особистості як суб'єкта

діяльності, засновані як моделі онтогенетичного психічного розвитку людини у період зрілості.

Втім життєвий шлях підлягає не тільки віковій періодизації. Структурування професійного розвитку фахівця може бути засновано і на таких критеріях, як ставлення особистості до професії та рівень виконання діяльності (Є. Клімов); соціальна ситуація розвитку і ведуча діяльність (Е. Зеєр); рівень професіоналізму (А. Маркова); співвідношення професійної та орієнтовані діяльності (В. Бодров); провідний модус соціокультурного життя (Ж. Вірна).

Дані свідчать про визнання більшістю авторів етапності (стадіальності, циклічності) професійного становлення суб'єкта, а також про відсутність єдності поглядів у авторів стосовно часових діапазонів періодизації та критеріїв, що покладені у її основу. Величезний матеріал, накопичений при вивченні проблеми періодизації, показує, що професійне становлення особистості відбувається протягом усього професійного життя і не обмежується будь-яким одним періодом. Етапи професіоналізації супроводжуються різними вимогами до суб'єкта діяльності. Для виконання професійних завдань на кожному з цих етапів активність особистості зв'язана з реалізацією функцій цілком визначених сукупностей особистісних властивостей, які можуть різнитися між собою за їхнім складом, ступенем значущості й інтенсивності "завантаження".

Для проблеми професійного становлення суб'єкта діяльності важливим є положення про внутрішню суперечливість процесу індивідуального розвитку людини.

Важливим джерелом поступального розгортання можливостей суб'єкта діяльності, зміни його окремих особистісних структур і компонентів є цілеутворення і цілепобудова в динаміці розгортання конкретної діяльності.

Між професіоналізацією та життєдіяльністю складаються стійкі й досить визначені зв'язки, відносини, що діють як у прямому, так і в зворотньому напрямку. Зміст життєдіяльності, спосіб життя, умови, в яких воно проходить (мікросередовище), досить жорстко детермінують вибір життєвого шляху, форму і динаміку професіоналізації.